

УДК 636.5

ПТАХІВНИЦТВО ЯК НАЙБІЛЬШ ДІЄЗДАТНА ГАЛУЗЬ ТВАРИННИЦТВА

*В. Галанець, фахівець лабораторії дрібного тваринництва
Інститут сільського господарства Карпатського регіону НАН України*

© В. Галанець, 2014

Галанець В. Птахівництво як найбільш дієздатна галузь тваринництва

Птахівництво є найбільш дієздатною галуззю тваринництва, найбільш мобільною, вигідною, яка може розвиватися на обмеженій території та інноваційно-інвестиційній основі з використанням світового досвіду. Базою для виробництва бройлерного м'яса є великі бройлерні фабрики, які працюють із замкнутим циклом виробництва. Висока біологічна скороспілість і високий відтворювальний цикл забезпечують ритмічне постачання свіжої висококалорійної продукції споживачам у великі міста, промислові центри, курортні зони з великою концентрацією населення, допомагають успішно вирішувати продовольчу проблему.

Ключові слова: *птахівництво, стагнація, відродження, перспективи розвитку.*

Halanets V. Poultry farming as the most capable industry of stock-raising

The poultry farming is the most capable industry of stock-raising, most mobile advantageous which can develop on the limited territory and on the innovative investment basis with the use of world experience. A base for the production of broiler meat are large broiler factories which work with the reserved cycle of production. High biological precocity and high reproductive cycle provides the rhythmic supply of fresh high-calorie products for consumers in the cities, industrial centers, resort areas, with the large concentration of population, helps to solve the food problem.

Key words: *poultry farming, stagnation, livestock, prospects of development.*

Галанець В. Птицеводство как наиболее дееспособная отрасль животноводства

Птицеводство является наиболее дееспособной отраслью животноводства, наиболее мобильной и прибыльной, которая может развиваться на ограниченной территории и инновационно-инвестиционной основе с использованием мирового опыта. Базой для производства мяса бройлеров являются бройлерные фабрики, которые работают в замкнутом цикле производства. Высокая биологическая скороспелость и высокий воспроизводный цикл обеспечивают ритмичные поставки свежей высококалорийной продукции потребителям в больших городах, промышленных центрах, курортных зонах с большой концентрацией населения, помогают успешно решать продовольственную проблему.

Ключевые слова: *птицеводство, стагнация, возрождение, перспективы развития.*

Постановка проблеми. Невдачі аграрної реформи в Україні за двадцятирічний період (1990-2010 рр.), протистояння у верхніх ешелонах влади, виникнення економічної кризи, допущені помилки перетворили перехід від адміністративно-командної системи господарювання до ринкової економіки на своєрідну аграрну революцію.

В умовах вступу України до СОТ птахівництво, незважаючи на жорстку конкуренцію з імпортною продукцією, одержало певні переваги, про що свідчить щорічний приріст виробництва м'яса птиці та яєць. Вхідження України до світового економічного простору неможливе без підвищення конкурентоспроможності продукції та формування її високої якості у

сільськогосподарських підприємствах. Забезпечення високої ефективності господарювання аграрних підприємств набуває першочергової ваги, оскільки на цій основі формується конкурентоспроможність країни на світовому ринку. Функціонування і розвиток спеціалізованих птахівничих фабрик, які мають на меті наповнити внутрішній ринок якісною продукцією, а також забезпечити вихід на європейський та світовий ринки, завоювання певної ніші на ринку для окремого підприємства, ведення ефективної підприємницької діяльності можливі лише за врахування внутрішніх і зовнішніх чинників конкурентоспроможності, застосування новітніх технологій, дотримання науково

обґрунтованих засад праці й обсягів коштів на виробництво продукції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз стану вітчизняного птахівництва показує, що за конверсією корму галузь перевищує всі інші тваринницькі галузі, оскільки на виробництво 1 кг м'яса бройлерів витрачається кормів в 1,5-2,5 рази менше, ніж на таку саму кількість свинини та яловичини [1, с. 135]. Поки що воно не відповідає своїм потенційним можливостям і повною мірою не забезпечує потреби населення України. Його можливості – більші. З огляду на це важливого значення набуває вивчення тенденцій світового виробництва продукції птахівництва та визначення місця й ролі України в ньому.

Постановка завдання. Завданням нашого дослідження стало з'ясування переваг птахівництва як найбільш мобільної галузі тваринництва.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі світове птахівництво переживає бурхливий розвиток. Найвищі темпи росту виробництво м'яса птиці були зафіксовані в Україні та Росії. В Україні останніми роками виробництво курячого м'яса зросло на 51,8%, що є одним із найвищих показників як у Європі, так і у світі. До першої десятки найбільших виробників м'яса птиці входять такі країни [1]: США; Китай; Бразилія; Мексика; Росія; Ірак; Великобританія; Індонезія; Японія; Туреччина.

Частка України становить 1,1% світового виробництва м'яса птиці, що дало їй змогу посісти 21 місце серед усіх виробників такої продукції, тоді як у 2006 р. вона посідала 26 місце. Отже, ретроспективний аналіз свідчить, що Україна поступово зміцнює свої позиції на світовому ринку м'яса птиці й за позитивних тенденцій може увійти до двадцятки найбільших виробників птахівничої продукції [1]. Водночас за рівнем споживання м'яса птиці на одну особу Україна поступається показникам економічно розвинутих країн світу. Зокрема цей показник становить: ОАЕ – 59,1 кг; США – 43,4 кг; Канада – 29,7 кг; Росія – 25,2 кг; Великобританія – 29,1 кг; Іспанія – 27,6 кг на особу [2]. Загальне споживання м'яса всіх видів у світі також у кілька разів більше, ніж в Україні. Одна особа у США споживає на рік 114 кг, в Канаді – 101 кг,

Німеччині – 91 кг, Франції – 86 кг, Російській Федерації – 49 кг [5].

Поряд із виробництвом курячого м'яса динамічно розвивається і світове виробництво яєць, яке щорічно зростає на 2%. Частка України у світовій торгівлі яйцями становить 0,54%, при цьому 0,46% займає імпорт яєчних продуктів (яйце в шкаралупі не імпортується), 0,08% припадає на експорт. На європейському ринку зовнішньої торгівлі позиції України впливовіші: імпорт – 0,06%, експорт – 0,13% від загального обсягу торгівлі. Отже, в Україні спостерігається позитивне сальдо торговельного балансу яєць і яйцепродуктів [1, с. 140].

Як стверджують експерти, потужність вітчизняних компаній з виробництва продукції птахівництва, насамперед яєчних продуктів, дає змогу забезпечити не лише потреби українського ринку, а й вийти на світові ринки збуту. Адаже яєчний порошок та рідкі яєчні продукти не поступаються за якістю, яка відповідає всім європейським вимогам, і навіть є дешевшими за європейські аналоги. Тому вважаємо, якщо виробництво яєць в Україні збереже ті самі тенденції росту, що є тепер, то в найближчому майбутньому наша держава зможе забезпечити споживання яєць на рівні розвинутих європейських країн і стати одним з основних експортерів яєць у Східній Європі й потіснить найбільших світових експортерів на ринку Західної Європи і країн-сусідів, зокрема Росію.

Нині у світі виробляють понад 1160 млрд шт. яєць. Лідером протягом вже кількох років залишається Китай, частка якого у загальносвітовому виробництві яєць становить понад 41%. На частку ЄС припадає 8,6% світового виробництва, а США – 7,9%. Згідно з дослідженнями OECD, до 2015 р. очікується зростання виробництва яєць на 16 млн шт до загального обсягу в 77,2 млн шт.

Що ж до України, то вона займає дев'яте місце на світовому ринку виробництва яєць (1,4%). На європейському ринку частка України дорівнює 7,6%. Порівняно з іншими європейськими країнами за 2006-2009 рр. обсяг виробництва яєць в Україні збільшився на 11,8% і становить 919 тис. т, або 15,9 млрд шт.

У світі найшвидшими темпами нарощують виробництво яєць Китай та Індія,

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

які через значне збільшення населення останніми роками не мають іншого виходу, щоб забезпечити його продуктами харчування тваринного походження. До першої десятки най-більших виробників яєць у світі потрапляють такі країни: Китай; США; Індія; Японія; Мек-сика; Росія; Бразилія; Індонезія; Україна; Франція.

Хоча загальне виробництво яєць в Україні, в тому числі з розрахунку на одну особу, з

кожним роком збільшується, однак лише у 2009 р. споживання їх на одного жителя досягло науково обґрунтованого рівня – 290 шт. Та все ж до розвинутих європейських країн, де на одну особу на рік припадає 320-350 шт. курячих яєць, Україні ще далеко, тому виробникам є чого прагнути.

У табл. 1 показано виробництво основних видів продукції у різних категоріях господарств України.

Таблиця 1

Виробництво основних видів продукції тваринництва за категоріями господарств в Україні

Показник	Рік											2010 р. до 1990 р., %
	1990	1995	2000	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	
Господарства усіх категорій												
М'ясо у забійній вазі, тис. т	4358	2294	1663	1725	1600	1597	1723	1912	1906	1917	2059	47,3
у тому числі яловичина і телятина	1986	1186	754	723	618	562	567	546	480	454	428	21,6
свинина	1576	807	676	631	559	494	526	635	590	526	631	40,0
м'ясо птиці	708	235	193	324	375	497	589	689	794	894	954	134,8
Молоко, млн т	24,5	17,3	12,7	13,7	13,7	13,7	13,3	12,3	11,8	11,6	11,2	45,7
Яйця, млн шт.	16287	9404	8809	11477	11955	13046	14235	14063	14957	15908	17052	104,7
Вовна, тис. т	29,8	13,9	3,4	3,3	3,2	3,2	3,3	3,4	3,7	4,1	4,2	14,1
Сільськогосподарські підприємства												
М'ясо у забійній	3099	1107	438	530	514	588	736	919	980	1034	1134	36,6
у тому числі яловичина і телятина	1808	816	305	239	174	154	159	167	131	114	105	5,8
свинина	894	203	91	124	107	111	162	222	211	207	256	28,6
м'ясо птиці	357	65	36	162	229	320	413	527	635	711	772	216,3
Молоко, млн т	18,6	9,5	3,7	2,7	2,5	2,6	2,5	2,2	2,1	22	2,2	11,8
Яйця, млн шт.	10126	4171	2977	5040	5531	6458	7633	7605	8471	9258	10249	101,2
Вовна, тис. т	26,5	9,7	1,3	0,9	0,8	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8	0,7	2,6

Довгих двадцять років (1990-2010 рр.) сільське господарство України, у тому числі й тваринництво, перебувало у стані стагнації. Поголів'я худоби і птиці та виробництво тваринницької продукції скорочувалися вражаючими темпами (табл. 2; 3). У сільсько-господарських підприємствах у

2010 р. було вироблено м'яса в забійній вазі порівняно з 1990 р. лише 36,6%, у тому числі яловичини і телятини лише 5,8% – повна розруха в галузі.

Перша інформація про поліпшення результатів господарської діяльності у тваринництві з'явилася у статистичному

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

збірнику “Україна в цифрах 2011” і підтверджена у збірнику “Україна в цифрах 2012”.

У 2012 р., як показує статистичний збірник “Україна в цифрах 2012 р.”, птахівництво ще раз підтвердило, що воно є найбільш дієвою галуззю тваринництва. В обставинах, коли поголів'я великої рогатої худоби складало у всіх категоріях

господарств 44,3% (див. табл. 2) до показників 2010 року, корів – 45,2%, а в сільськогосподарських підприємствах – 24,4% і 25,5% відповідно, поголів'я птиці в усіх категоріях підприємств зросло до 140,8%, а в сільськогосподарських підприємствах – до 905,5% порівняно з 2000 роком (див. табл. 2).

Таблиця 2

Поголів'я худоби і птиці в Україні, на кінець року, тис. голів

Показник	Рік								2012 р. до 2000 р., %
	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
Усі категорії господарств									
Велика рогата худоба	565,7	362,7	317,5	299,8	283,7	251,9	237,6	250,5	44,3
у т.ч. корови	336,9	235,4	192,1	177,7	171,7	161,7	155,9	152,4	45,2
Свині	260,8	230,2	253,4	258,7	305,8	296,3	287,3	306,3	117,5
Вівці і кози	33,5	23,5	21,0	21,0	22,5	22,6	25,3	28,6	85,4
у т.ч. вівці	8,2	5,2	5,0	5,1	5,7	5,4	6,9	7,9	96,3
Птиця	6266,8	7186,9	7265,2	7987,1	8148,0	7961,5	8474,8	8826,1	140,8
Сільськогосподарські підприємства									
Велика рогата худоба	103,5	40,6	31,9	28,6	27,2	24,2	24,2	25,3	24,4
у т.ч. корови	36,1	14,3	11,6	10,7	10,8	9,8	9,4	9,2	25,5
Свині	19,8	33,6	51,1	70,0	104,1	109,5	110,9	127,9	646,0
Вівці і кози	0,7	1,0	1,3	1,5	2,1	2,0	2,5	3,3	471,4
у т.ч. вівці	0,6	0,8	1,1	1,4	1,7	1,5	2,0	2,8	466,7
Птиця	425,2	1739,2	2369,9	3160,3	3161,9	3159,9	3610,8	3850,2	905,5

Щодо виробництва основних видів продукції тваринництва на Львівщині (див. табл. 3), то у всіх категоріях підприємств у 2012 р. порівняно з 2000 р. виробництво яловичини складало 46,7%, свинини – 44,5%, баранини – 0,3%, а м'яса птиці – 77,8%. Те саме в сільськогосподарських підприємствах: яловичини – 6,7%, свинини – 19,5%, баранини – 0,0%, а м'яса птиці – 54,7%. Навіть на прикладі розвитку тваринництва в

одній лише Львівській області можемо показати переваги птахівництва як найбільш мобільної стратегічної галузі тваринництва (див. табл. 3).

В умовах, коли виробництво м'яса у забійній вазі за двадцять років скоротилося на 52,7%, в тому числі яловичини і телятини – на 79,0%, свинини – на 60%, виробництво м'яса птиці в умовах стагнації зросло більше ніж удвічі.

Таблиця 3

Виробництво основних видів продукції тваринництва у Львівській області

Показник	Рік								2012 р. до 2000 р., %
	2000	2005	2007	2008	2009	2010	2011	2012	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Усі категорії господарств									
Вироблено (вирощено) худоби і птиці, тис. т	104,5	125,4	141,6	148,9	147,8	150,5	151,9	161,8	154,8

СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Вироблено м'яса (реалізовано худоби та птиці на забій) у живій	105,3	124,0	146,0	154,3	155,9	165,1	166,8	174,1	165,3
у тому числі: яловичина	58,5	68,5	68,3	63,9	60,2	54,9	55,5	46,7	79,8
свинина	32,6	28,7	30,4	29,9	33,9	43,2	40,7	44,5	136,5
баранина	0,3	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3	100,0
птиця	11,5	21,6	42,1	55,8	57,0	62,0	65,8	77,8	676,5

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Вироблено м'яса у забійній вазі, всього, тис. т	68,4	81,8	98,6	105,8	107,5	115,1	116,5	123,3	180,3
Молоко, тис. т	1032,0	930,4	813,4	731,3	682,5	656,2	629,6	620,7	60,2
Яйця, млн шт.	465,9	548,2	542,2	548,2	571,5	576,8	544,0	519,9	111,6
Сільськогосподарські підприємства									
Вироблено (вирощено) худоби і птиці, тис. т	8,6	16,3	40,3	55,3	63,0	70,6	74,8	83,0	965,1
Вироблено м'яса (реалізовано худоби та птиці на забій) у живій вазі, тис. т	11,0	14,1	39,4	52,6	58,8	69,2	74,3	81,0	736,4
у тому числі яловичина	9,7	3,8	4,8	3,5	3,7	3,9	6,3	6,7	69,1
свинина	0,7	2,0	4,4	5,1	9,1	14,7	17,7	19,5	зб. у 27,9 р.
баранина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-
птиця	0,5	8,2	30,1	44,0	46,0	50,6	50,1	54,7	зб. у 109,4 р.
Вироблено м'яса у забійній вазі, всього, тис. т	6,7	10,1	29,3	39,6	44,1	51,9	55,4	60,3	900,0
Молоко, тис. т	66,0	31,2	24,3	23,7	24,7	22,9	23,1	25,7	38,9
Яйця, млн шт.	55,3	128,3	126,2	129,1	136,5	136,0	103,2	63,2	114,3
Вовна, т	0	1	1	2	2	2	1	1	-
кролятина	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	-
конина	0,1	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,2	0,0	-
Вироблено м'яса у забійній вазі, всього, тис. т	6,7	10,1	29,3	39,6	44,1	51,9	55,4	60,3	900,0
Молоко, тис. т	66,0	31,2	24,3	23,7	24,7	22,9	23,1	25,7	38,9
Яйця, млн шт.	55,3	128,3	126,2	129,1	136,5	136,0	103,2	63,2	114,3

Висновки. За останні роки в Україні виробництво м'яса птиці зросло на 51,8%, що є одним із найвищих показників як в Європі, так і у світі. За рівнем споживання м'яса птиці на одну особу Україна поступається багатьом країнам. Перші місця займають: ОАЕ – 59,1 кг; США – 43,4 кг;

Канада – 29,7 кг; Росія – 25,2 кг; Великобританія – 29,1 кг; Іспанія – 27,6 кг.

В умовах, коли виробництво м'яса в Україні скоротилося у два рази, виробництво м'яса птиці подвоїлося, а яєць – зросло на 47%, що підтверджує найбільшу дієздатність птахівництва.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК

1. Децюра С. О. Україна у світовому виробництві продукції птахівництва / С. О. Децюра // Економіка АПК. – 2012. – №2. – С. 133-139.

2. Клочко В. М. Продовольча та енергетична безпека України в контексті світових тенденцій / В. М. Клочко / Економіка АПК. – 2012. – №1. – С. 135-138.
3. Сільське господарство України за 2010 р. : стат. зб. – К., 2011.
4. Сільське господарство Львівщини : стат. зб. – Львів, 2013. – 165 с.
5. Сирохман І. В. Товаровиробництво м'яса і м'ясних товарів : підручник / І. В. Сирохман, Т. М. Лозова. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 378 с.
6. Україна в цифрах 2011 : стат. зб. – К., 2012. – 251 с.
7. Україна в цифрах 2012 : стат. зб. – К., 2013. – 249 с.
8. Ярошенко Ф. О. Птахівництво України: проблеми і перспективи розвитку / Ярошенко Ф. О. – К. : Аграрна наука, 2004. – 500 с.

